

Ginter Dzierżon

Znaczenie dekretów generalnych w kanonicznym systemie prawnym

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 49/1-2, 85-97

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. GINTER DZIERŻON

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

ZNACZENIE DEKRETÓW GENERALNYCH W KANONICZNYM SYSTEMIE PRAWNYM

Treść: Wstęp. 1. Dekret generalny jako ustawa. 2. Mechanizmy legislacyjne. 3. Trudności systematyzacyjne. Zakończenie.

Wstęp

Ujęta przez Prawodawcę kościelnego w kann. 29-30 KPK kategoria aktów, jaką są dekrety generalne, po raz pierwszy znalazła swe miejsce w kodyfikacji z 1983 r. Nie występowała ona bowiem w Kodeksie Pio – Benedyktyńskim z 1917 r.¹ Nie oznacza to jednak, iż problematyka związana z tym zagadnieniem nie stanowiła przedmiotu uwagi ustawodawców. Otóż możliwość stanowienia tego typu aktów przez dykasterie Kurii Rzymskiej wprowadził m.in. papież Benedykt XV na mocy motu proprio *Cum iuris canonici*, opublikowanego w dniu 15. 09. 1917 r.²

Należy jednocześnie dodać, iż w doktrynie napotymano na spore trudności terminologiczne dotyczące tej kategorii decyzji. Badania przeprowadzone przez H. Sochę wykazały, iż w pracach nad rewizją Kodeksu z 1917 r. nie występowało pojęcie *decretum generale*, lecz posilkowano się określeniem przede wszystkim *praeceptum*³. Otóż w dokumentach Papieskiej Komisji dla Rewizji KPK pojawiły się terminy *praecepta ad instar legis (generalia vel communia)*⁴. Osta-

¹ Zob. H. Socha, *Allgemeine Normen: Kirchliche Gesetze*, w: Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici, t. 1, Essen 1985-, ad 29 nr 3.

² Por. Benedictus XV, *Motu proprio Cum iuris canonici – 15. 09. 1917*, AAS 9 (1917), s. 484. Szerzej na ten temat zob. Socha, dz. cyt., ad 29 nr 3.

³ Socha, dz. cyt., ad 29 nr 3.

⁴ Por. Communicationes 14 (1982), s. 136; Communicationes 17 (1985), s. 47; Communicationes 19 (1987), s. 222; Communicationes 20 (1988), s. 104. Szerzej na temat

tecznie jednak w tekście kodeksowym znalazło swoje miejsce pojęcie *dekretu generalnego* (kann. 29-30 KPK).

Funkcjonowanie w systemie kanonicznym tej kategorii aktów niesie ze sobą wiele problemów zarówno natury teoretycznoprawnej, jak i systematyzacyjnej. W porządku tym bowiem dekrety generalne pojawiają się obok kategorii ustaw. Niejednorodne są również mechanizmy wprowadzania tej kategorii decyzji legislacyjnych. Ponadto, kolokacja tej kategorii aktów w tytule III księgi I KPK, poświęconym dekretem ogólnym oraz instrukcjom, rodzi wiele pytań natury systematyzacyjnej, związanych z zasadnością kolokacji tych aktów w tej części księgi.

Podjmując problematykę waloru prawnego dekretów generalnych w porządku kanonicznym pragniemy skoncentrować swą uwagę na trzech zagadnieniach: 1) znaczeniu dekretu generalnego jako ustawy; 2) mechanizmach legislacyjnych; 3) trudnościach systematyzacyjnych.

1. Dekret generalny jako ustawa

Z brzmienia kan. 29 KPK wynika, iż dekrety generalne są ustawami we właściwym tego słowa znaczeniu (*propriae sunt leges*)⁵. Na marginesie należy dodać, iż występująca w normie definicja tego aktu nie odbiega od definicji ustawy kościelnej, jaka pojawiła się w kan. 7 schematów KPK z 1980⁶ oraz z 1982 r.⁷

Nawiązując do obowiązującego stwierdzenia normatywnego, R. Sobański skonstatował, iż *dekret ogólny jest ustawą we właści-*

dyskusji doktrynalnej w tej kwestii zob. F. Urrutia, *Decreti, precetti generali e istruzioni*, Apollinaris 52 (1978), s. 399-415.

⁵ Socha, dz. cyt., ad 29 nr 8; E. Labandeira, *Gli atti giuridici dell'amministrazione ecclesiastica*, Ius Ecclesiae 1 (1990), s. 225.

⁶ Por. Pontificia Commissio Codicis Iuris Canonici Recognoscendo, *Schema Codicis Iuris Canonici. Iuxta animadversiones S. R. E. Cardinalium, Episcoporum Conferentiarum, Dicasteriorum Curiae Romanae, Universitatum Facultatumque Ecclesiarum necnon Superiorum Institutum Vitae Consacratae recognitum* – 29. 06. 1980, Libreria Editrice Vaticana 1980, s. 4. W kan. 7 Schematu ustawa została zdefiniowana następująco: „[...] norma scilicet generalia ad bonum commune alicui communitati auctoritate data”.

⁷ Por. Pontificia Commissio Codicis Iuris Canonici Recognoscendo, *Codex Iuris Canonici. Schema novissimum. Post consultationem S. R. E. Cardinalium, Episcoporum Conferentiarum, Dicasteriorum Curiae Romanae, Universitatum Facultatumque Ecclesiarum necnon Superiorum Institutum Vitae Consacratae recognitum, iuxta placita Patrum Commissionis deinde emandatum atque Summo Pontifici praesentatum* – 25. 03. 1982, Civitati Vaticana 1982, s. 2. Szerzej na ten temat zob. M. Mazzia, *Gli atti amministrativi generali*, Roma 2000, s. 68.

wym znaczeniu jeśli jest (1) aktem normatywnym sporządzonym w sposób właściwy ustawom, czyli ujętym generalnie i abstrakcyjnie, (2) wydanym przez kompetentnego ustawodawcę; (3) dla społeczności zdolnej przyjąć ustawę (por kan. 29)⁸.

Dostrzegamy zatem, iż funkcjonowanie systemu kanonicznego w obszarze sprawowania władzy ustawodawczej posiada charakter złożony. Albowiem Prawodawca, w tytule I księgi I, dotyczącym *Norm ogólnych*, poświęcił aż 17 kanonów problematyce ustaw (kann. 7-22 KPK).

W tym kontekście rodzi się zatem zasadnicze pytanie: w jakich przesłankach należałoby upatrywać zróżnicowania pomiędzy ustawami a dekretami generalnym? Z postawionym pytaniem wiąże się ściśle szereg wątpliwości, które można byłoby ująć w formie następującego pytania: czy w tym przypadku nie spotykamy się z jureddyczną tautologią? Przytoczone wątpliwości należy uznać za w pełni zasadne, zważywszy na sformułowanie normatywne zawarte w kan. 29 KPK. W przepisie tym przecież Prawodawca stwierdził, iż *dekrety ogólne [...] są ustawami we właściwym tego słowa znaczeniu i rządzą się przepisami kanonów o ustawach*⁹.

Poszukując odpowiedzi na postawione pytania na wstępie należy zauważyć, iż w kanonistyce nie występuje zgodność stanowisk w kwestii czynników różnicujących te kategorie aktów. Otóż nieliczni autorzy podkreślają, iż dekreta generalne są prawdziwymi ustawami. A zatem w rzeczywistości nie występuje zróżnicowanie pomiędzy tymi kategoriami aktów. Wskazują oni m.in., iż dekreta różnią się od ustaw jedynie nazwą¹⁰.

Należy jednocześnie dodać, iż przytoczony pogląd należy do odosobnionych. Wielu kanonistów bowiem w swych dociekaniach uwydatnia różnice zachodzące pomiędzy tymi decyzjami legislacyjnymi.

Podjmując ten wątek, J. García Martín podkreślił, iż pojęcie dekretu generalnego zawarte w kan. 29 KPK jest niemalże podobne (*è quasi un paralelo*) do definicji ustaw funkcjonujących w doktry-

⁸ Zob. R. Sobański, *Komentarz do kan. 29*, w: J. Krukowski, R. Sobański, *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, pod red. J. Krukowskiego, t. 1, Poznań 2003, s. 88.

⁹ Zob. J. Cíáurriz, *Comentario al can. 29*, w: *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, pod red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez – Ocaña, t. 1, Pamplona 1996, s. 486; Socha, dz. cyt., ad 30 nr 2.

¹⁰ Cíáurriz, dz. cyt., s. 485.

nie¹¹. Z drugiej jednak strony autor ten w swej analizie uwzględnił przesłanki różnicujące te kategorie aktów. Otóż uważa on, iż dekret nie charakteryzuje się taką stabilnością co ustawa¹². Co więcej, w doktrynie podkreśla się ponadto, iż dekrety generalne są wydawane w specyficznych okolicznościach, tzn. w przypadkach nagłych¹³, czy też sytuacjach nadzwyczajnych¹⁴.

Poza tym, wśród kanonistów nie występuje zgodność opinii w kwestii odniesienia dekretów generalnych do obowiązujących ustaw. Niektórzy z nich bowiem uważają, iż ustawa jest regulacją autonomiczną, podczas gdy dekret generalny pozostaje zawsze w relacji do ustawy uprzednio istniejącej. Innymi słowy, jest komplementarny w odniesieniu do niej¹⁵.

Nie wszyscy autorzy podzielają tę opinię. Większość z nich bowiem stoi na stanowisku, iż dekrety generalne mogą posiadać własną autonomię. To znaczy, że są one niezależne od obowiązujących ustaw. Popierając przyjętą tezę wskazują oni, iż taka współzależność zachodzi jedynie pomiędzy dekretami generalnymi wykonawczymi a ustawami¹⁶. A zatem dekrety o charakterze ustaw mogą być niezależne od ustaw funkcjonujących w systemie. Co więcej, nie muszą być one zgodne z obowiązującym ustawodawstwem. Albowiem mogą być również przeciwne ustawom¹⁷.

Wreszcie należy dodać, iż autorzy w swych dociekaniach nad interesującą nas kwestią wskazują jeszcze na jeden istotny czynnik różnicujący. Otóż podkreślają oni, iż dekrety generalne posiadają wszystkie przymioty charakterystyczne dla ustaw, wyłączając aspekt formalny¹⁸. W myśl bowiem kan. 30 KPK, te akty legislacyjne mogą wydawać nie tylko ci, którzy posiadają władzę ustawodawczą, lecz w pewnych okolicznościach stosowne decyzje mogli-

¹¹ Zob. J. García Martín, *Le norme generali del Codex Iuris Canonici*, Roma 1999, s. 159.

¹² Socha, dz. cyt., ad 29 nr 9.

¹³ Zob. V. Pinto, *De normis generalibus*, w: *Commento al Codice di Diritto Canonico*, pod red. V. Pinto, Città del Vaticano 2001, s. 29; García Martín, dz. cyt., s. 163.

¹⁴ Socha, dz. cyt., ad 30 nr 1; García Martín, dz. cyt., s. 163.

¹⁵ Pinto, dz. cyt., s. 29.

¹⁶ Socha, dz. cyt., ad 29 nr 9: „Per Vergleich mit den *decreta generalia executoria* und die kirchliche Praxis zeigen indessen, daa den allgemeinen Dekretem die gleiche inhaltliche Gestaltungsfreiheit und Unabhängigkeit in der Rechtsschöpfung eignet wie den Gesetzen [...]”.

¹⁷ Zob. J. Miras, J. Canosa, E. Baura, *Compendio de derecho administrativo canónico*, Pamplona 2001, s. 86.

by podjąć również ci, którzy dysponują jedynie władzą wykonawczą¹⁹. Z zasygnalizowaną problematyką łączy się ściśle zagadnienie mechanizmów legislacyjnych związanych ze stanowieniem dekretów generalnych. W tym miejscu należy z całym naciskiem podkreślić, iż przytoczona przesłanka substancjalnie pozostaje w ścisłym związku z omawianym dotąd zagadnieniami. Z punktu metodologicznego jednak, mając na uwadze jej złożoność, należałoby ją potraktować odrębnie.

2. Mechanizmy legislacyjne

Z przeprowadzonych już wyżej analiz wynika, iż dekrety generalne są ustawami we właściwym tego słowa znaczeniu. Oznaczałoby to zatem, iż kompetentnymi do wydania tych aktów będą autorytety posiadające władzę ustawodawczą. Do końca tak jednak nie jest. Prawda ta znalazła swoje odzwierciedlenie w dyspozycji kan. 29 KPK, w myśl której dekrety generalne wydawane są przez kompetentnego prawodawcę (*a legislatore comptenti*).

Na wstępie analizy tej kwestii należy zauważyć, iż generalnie rzecz biorąc kompetencja ustawodawcy jest ściśle związana z urzędem, który sprawuje. Oczywiście, określają ją także inne czynniki, jak np. wspólnota lub też podmioty podlegające jego jurysdykcji, a także dyspozycja normy bądź też materia określona regulacją²⁰. Jeśli zatem wspólnota posiadałaby charakter uniwersalny, to wówczas ustawodawcą jest Najwyższy Prawodawca. W odniesieniu zaś do społeczności partykularnej prawodawcą mógłby stać się bądź to Najwyższy Ustawodawca, bądź też prawodawca niższy²¹.

Wreszcie należy dodać, iż w systemie kanonicznym istnieje możliwość zarezerwowania niektórych spraw przez Najwyższego Prawodawcę lub inny autorytet kościelny. Oznacza to więc, iż w takiej sytuacji kompetencji nie posiadałby ustawodawca niższego stopnia jurysdykcyjnego. Dla przykładu taka ewentualność została ujęta w kan. 381 § 1 KPK. W myśl bowiem rozwiązań ujętych w tej nor-

¹⁸ Zob. V. De Paolis. A. Montan, *Il Libro I del Codice: Norme generali 9can. 1-203*), w: *Il Diritto nel mistero della Chiesa*, t. 1, Roma 1988, s. 281.

¹⁹ García Martín, dz. cyt., s. 160.

²⁰ García Martín, dz. cyt., s. 162: „La competenza del legislatore é determinata dall'ufficio di cui è titolare, e di conseguenza dalla comunità o soggetti a lui affidati e, anche dalla diposizione generale o della materia”

²¹ Tamże.

mie, władza biskupa diecezjalnego mogłaby zostać ograniczona bądź to na mocy prawa lub też na mocy dekretu papieskiego²².

Wracając do podjętego na wstępie wątku, należy stwierdzić, iż przytoczona w kan. 29 KPK hipoteza nie posiada charakteru wyłącznego. Ustawodawca bowiem w kolejnej regulacji stworzył możliwość podjęcia stosownej decyzji przez organy władzy wykonawczej (kan. 30 KPK).

Trafnie zauważył zatem J. García Martín, iż Prawodawca w sformułowaniu kan. 29 KPK celowo wprowadził określenie *prawodawca kompetentny*, nie posiłkując się np. pojęciem *autorytet kompetentny*, aby tym sposobem nie doprowadzić do pomieszania pojęć, a w konsekwencji nie doprowadzić do błędnej interpretacji²³.

Dostrzegamy zatem, iż w pierwszy rzędzie prawo do podjęcia stosownej decyzji mają autorytety posiadające władzę ustawodawczą. Zasygnalizowaliśmy już, iż rozwiązania występujące w kodyfikacji z 1983 r. stwarzają również możliwość wydania tych aktów przez tych, którzy posiadają władzę wykonawczą. Albowiem w przytoczonym przed chwilą kan. 30 KPK Ustawodawca przewidział możliwość delegowania władzy przez kompetentnego prawodawcę w poszczególnych wypadkach. Z drugiej strony należy stwierdzić, iż rozwiązanie występujące w tym kanonie posiada charakter ustawy uniezdalniającej (kan. 10 KPK). Oznacza to zatem, iż autorytet dysponujący wyłącznie władzą wykonawczą nie mógłby podjąć stosownej decyzji, jeśli wpieryw nie otrzymałby władzy od kompetentnego prawodawcy²⁴.

Podjmując analizę dyspozycji zawartej w tej normie należy zauważyć, iż na pozór mogłoby się wydawać, iż aplikacja tego mechanizmu posiada charakter nieograniczony. Oznaczałoby to zatem, iż stosowną decyzję mógłby podjąć każdy autorytet dysponujący władzą ustawodawczą. Tak jednak nie jest. W porządku kanonicznym bowiem możliwość delegowania władzy ustawodawczej posiada charakter ograniczony. Otóż takie wyraźne ograniczenie zostało wprowadzone w kan. 135 § 2 KPK. W myśl bowiem brzmienia tej normy, *władza ustawodawcza winna być wykonywana w sposób przepisany prawem, a ta, którą posiada ustawodawca kościelny, niższy od*

²² Tamże, s. 161.

²³ Tamże.

²⁴ Mazzia, dz. cyt., s. 74.

władzy najwyższej, nie może być ważne delegowana, chyba że coś innego prawo wprost zastrzega.

Zauważamy więc, iż dyspozycja zawarta w tej regulacji posiada charakter ustawy unieważniającej (kan. 10 KPK). Należy jednocześnie dodać, iż w kan. 30 KPK nie występuje wyraźna wzmianka co do ewentualnej możliwości podjęcia decyzji przez prawodawcę niższego od władzy najwyższej. A zatem, zdolność do podjęcia takiej decyzji posiada wyłącznie Ustawodawca najwyższy. To znaczy, w tym przypadku kompetencję taką posiadają Papież oraz Kolegium Biskupów (kann. 331, 336 KPK)²⁵.

W konsekwencji więc dekrety generalne mogą być wydawane zarówno przez tych, którzy posiadają władzę ustawodawczą, jak również przez tych, którzy otrzymali takie uprawnienie na mocy delegacji udzielonej przez Prawodawcę Najwyższego. Innymi słowy, aby autorytety posiadające władzę wykonawczą mogły wydawać akty o charakterze ustawodawczym, konieczna jest interwencja Ustawodawcy²⁶. W myśl doktryny, udzielenie władzy może posiadać charakter *ab homine* lub też *a iure*. Zdaniem jednych, z formą udzielenia delegacji *ab homine* spotykamy się właśnie w przytoczonych przed chwilą kan. 30 KPK²⁷. Niektórzy autorzy uważają jednak, iż wspomniana delegacja mogłaby zostać również udzielona na mocy samego prawa. Otóż w myśl ich opinii, z aplikacją takiego rozwiązania spotykamy się m.in. w dyspozycji kan. 455 § 1 KPK, zgodnie z którą dekrety generalne może również wydawać Konferencja Episkopatu²⁸.

Poddając dalszej szczegółowej interpretacji dyspozycję kan. 30 KPK należy stwierdzić, iż w regulacji tej określono ponadto szczegółowe warunki udzielenia delegacji. Otóż Ustawodawca stwierdził w niej, iż w tym przypadku powinna ona zostać udzielona jedynie w poszczególnych wypadkach (*in casibus particularibus*). W sensie negatywnym oznacza to zatem, iż w tej sytuacji nie mogłaby zostać podjęta decyzja o charakterze generalnym²⁹.

Co więcej, w myśl dyspozycji zawartych w tym przepisie udzielenie delegacji również powinno posiadać charakter wyraźny. A za-

²⁵ Socha, dz. cyt., ad 30 nr 8-9; Ciárruriz, *Comentario al can. 30*, dz. cyt., s. 489.

²⁶ Labandeira, dz. cyt., s. 225.

²⁷ García Martín, dz. cyt., s. 162.

²⁸ Mazzia, dz. cyt., s. 72.

²⁹ García Martín, dz. cyt., s. 162.

tem w sensie pozytywnym, w akcie tym powinno określić się w sposób precyzyjny materię, której delegacja dotyczy³⁰. W znaczeniu zaś negatywnym, wyklucza się możliwość podjęcia decyzji w sposób milczący, bądź też w sposób domniemany³¹.

Należy jednocześnie podkreślić, iż sposób udzielenia władzy określonej w kan. 30 KPK nie posiada charakteru wyłącznego. W innych bowiem regulacjach ujęto możliwość zaistnienia odmiennego mechanizmu legislacyjnego, związanego ze stanowieniem dekretów generalnych. Otóż w art. 18b Konstytucji *Pator Bonus* (PB) postanowiono, iż dykasterie Kurii Rzymskiej mogą wydawać tego typu akty jedynie po otrzymaniu specyficznej aprobaty Papieża w poszczególnych przypadkach³². Co więcej, podobne rozwiązanie występuje w art. 110 Regulaminu Generalnego Kurii Rzymskiej (RGCR). Otóż w regulacji tej Prawodawca postanowił, iż ukonstytuowane międzydykasterialne komisje wymagają aprobaty papieskiej³³.

W tym miejscu należy jednak stwierdzić, iż w doktrynie nie ma zgodności w tym, czy mechanizmy ujęte w art. 18 b PB oraz art. 110 RGCR są tożsame z tym o którym mowa w kan. 30 KPK, czy też w tym przypadku spotykamy się z odrębnymi rozwiązaniami legislacyjnymi?

Otóż nieliczni autorzy utożsamiają te figury prawne. Opinię taką wyraził m.in. J. García Martín³⁴. Uważa on, iż dyspozycja zawarta w kan. 30 KPK znalazła swą aplikację w innych regulacjach, jak chociażby we wspomnianym już art. 18 b PB, czy też w sformułowaniu kan. 343 KPK. W drugiej z wymienionych regulacji dotyczącej kompetencji Synodu Biskupów wskazano, iż decyzje podjęte przez to gremium muszą zostać zatwierdzone przez Biskupa Rzymskiego³⁵.

Podobny pogląd wyraził F. Urrutia. Stwierdził on, iż pojęcie *aprobatione* zawarte w art. 18 b PB oznacza zdolność uzyskaną

³⁰ Ciárurriz, *Comentario al can. 30*, dz. cyt., s. 487.

³¹ Socha, dz. cyt., ad 30 nr 6.

³² Por. Joannes Paulus II, *Constitutio Apostolica Pastor Bonus* – 28. 06. 1988, AAS 80 (1988), s. 864.

³³ Por. *Commento alla Pastor Bonus e alle norme sussidiarie della Curia Romana*, pod red. P. Pinto, Città del Vaticano 2003, s. 439. Szerzej na ten temat zob. A. Viana, *El Regolamento General de la Curia Romana (4. II. 1992). Aspectos generales y regulación de las aprobaciones pontificias en forma específica*, *Ius Canonicum* 32 (1992), s. 526-527.

³⁴ García Martín, dz. cyt., s. 162.

³⁵ Tamże.

przez dykasterie Kurii Rzymskiej do wydawania w przyszłości aktów ustawodawczych. Należy jednocześnie dodać, iż wykładnia przepisu dokonana przez tego kanonistę jest dość osobliwa. Uważa on bowiem, iż przymiotnik *specyficzny* należałoby odnieść nie tyle do pojęcia *aprobata papieska*, lecz do innego normatywnego określenia, jakim są *poszczególne przypadki (singulis in casibus)*. A zatem jest on przekonany, iż za pomocą specyficznej aprobaty papieskiej dykasterie Kurii Rzymskiej mogłyby wydawać normy o charakterze ustawodawczym oraz znosić w przypadkach szczególnych obowiązujące dotąd prawo powszechne³⁶.

Nie do końca można zgodzić się z przytoczonymi opiniami. Albowiem autorzy stojący na takim stanowisku zakładają uprzednie udzielenie delegacji przez Najwyższego Prawodawcę odpowiednim gremiom.

Wydaje się jednak, iż występują wyraźne różnice w konstrukcji mechanizmu ujętego w kan. 30 KPK a rozwiązaniami występującymi w art. 18 b PB, art. 110 RGCR oraz kan. 343 KPK. W pierwszej hipotezie przecież spotykamy się z uprzednią interwencją Ustawodawcy, w drugiej natomiast pojawia się ona *a posteriori*, na skutek aprobaty lub zatwierdzenia papieskiego³⁷. Trafnie zauważył J. Ciárurritz, iż w przypadku uprzedniego udzielenia delegacji dykasteriom Kurii Rzymskiej podjęte przez te jednostki akty nie wymagałyby specyficznej aprobaty papieskiej³⁸.

Co więcej, komentatorzy przytaczają kolejne argumenty przemawiające za zasadnością takiej opcji interpretacyjnej. A. Viana jest przekonany, iż pomiędzy delegacją a aprobatą występuje wyraźne zróżnicowanie. Wskazał on, iż sformułowanie art. 18 b PB nie zawiera w sobie ograniczeń, o których mowa w kan. 30, a szczególnie w kan. 135 § 2 KPK³⁹. Otóż władza najwyższa może podjąć stosowną decyzję bez ograniczeń. Takich uprawnień nie posiadają natomiast autorytety niższego stopnia jurysdykcyjnego. W konsekwencji więc są one zobowiązane do wykonywania władzy ustawodawczej osobiście⁴⁰.

³⁶ Zob. F. Urrutia, *Quandonam habetaur approbatio «in forma specifica»*, Periodica 80 (1991), s. 168.

³⁷ Labandeira, dz. cyt., s. 225.

³⁸ Ciárurritz, *Comentario al can. 30*, dz. cyt., s. 490.

³⁹ Zob. A. Viana, *La potestad de los dicasterios de la Curia Romana*, Ius Canonicum 30 (1990), s. 102.

⁴⁰ Miras, Canosa, Baura, dz. cyt., s. 85.

Autor ten w innym swym artykule przytoczył inne powody uzasadniające przyjęcie takiego sposobu wykładni. Stwierdził on, iż w przypadku delegacji istnieje możliwość wykonywania udzielonych uprawnień w odniesieniu do aktów przyszłych, podczas gdy aprobata zakłada przednie zaistnienie aktu, prawnie jednak nieskutecznego⁴¹.

Innymi słowy, aprobata jest aktem kontrolnym, poprzez który przełożony wydaje ocenę pozytywną co do legalności oraz celowości podjętej decyzji. Z punktu teoretycznoprawnego więc nieskuteczny dotąd w systemie akt, poprzez ową interwencję uzyskuje skuteczność prawną⁴².

W przypadku zatem aktów Kurii Rzymskiej spotykamy się z interwencją personalną Ojca św.⁴³. Zdaniem A. Viana, w tej sytuacji idzie o dokładne zbadanie oraz ocenę wydanego dokumentu⁴⁴. Oznacza to zatem, iż aprobata ta nie jest jedynie zwykłą licencją, lecz wiąże się z oceną konkretnego dokumentu przez Papieża. Ocena ta może dotyczyć m.in. niekompatybilności aktu z obowiązującym prawem⁴⁵. Co więcej, Ojciec św. poprzez swą interwencję mógłby również zmienić naturę tego aktu⁴⁶.

Wreszcie należy stwierdzić, iż w doktrynie istnieją poważne trudności ze znalezieniem odpowiednika terminologicznego dla tej kategorii aktów. Otóż E. Labandeira określił je jako dekryty – ustawy (*decreti – leggi*)⁴⁷. Na marginesie należy dodać, iż przyjęty termin jest koherentny z tymi, które funkcjonują w systemach cywilistycz-

⁴¹ Viana, *El Reglamento*, dz. cyt., s. 518-519: „La delegación constituye un título canónico que permite ejercer la potestad en uno o varios suspetos de futuro; en cambio, la aprobación supone un acto ya puesto, aunque no resulte jurídicamente eficaz hasta el resultado positivo de la aprobación”.

⁴² Tamże, s. 518. Autor ten określił aprobatę następująco: „La aprobación es una actividad de control mediante la cual el superior emite un juicio favorable de legitimidad o de oportunidad acerca un acto, permitiéndole que despliegue todos sus efectos que mientras tanto quedan en suspenso”.

⁴³ Tamże, s. 519.

⁴⁴ Viana, *La potestad*, dz. cyt., s. 111.

⁴⁵ Tenże, *El Reglamento*, dz. cyt., s. 520. Autor ten stwierdził: „Esta ratificación pontificia no es, por tanto, un simple visto bueno, ni mera licencia para actuar, sino que supone una suficiente y completa valoración del supuesto de hecho por parte del Papa”.

⁴⁶ Zob. V. De Paolis, *Commento al art. 18 PB, w: Commento alla Pastor Bonus e alle norme sussidiarie della Curia Romana*, pod red. P. Pinto, Città del Vaticano 2003, s. 35.

⁴⁷ Labandeira, dz. cyt., s. 227.

nych⁴⁸. A. Viana natomiast mówi dekretach generalnych (lub dekretach legislacyjnych), uzyskujących skuteczność przez zatwierdzenie lub aprobatę (*decretos generales* o «*decretos legislativos*» por *ratificación* o *aprobación específica*)⁴⁹.

Zauważamy zatem, iż w porządku kanonicznym funkcjonują trzy formy mechanizmów legislacyjnych umożliwiających stanowienie dekretów generalnych, a mianowicie: 1) bezpośrednia decyzja Ustawodawcy; 2) delegowanie władzy co do wydania aktu autorytetowi posiadającemu jedynie władzę wykonawczą oraz 3) aprobata lub zatwierdzenie przez Papieża decyzji podjętej przez inny organ władzy wykonawczej.

3. Trudności systematyzacyjne

We współczesnej doktrynie toczy się ożywiona dyskusja w kwestii: czy kodyfikacja regulacji dotyczących dekretów generalnych zawartych w tytule III księgi I, poświęconym dekretom ogólnym oraz instrukcjom jest w pełni zasadna?

Podjęmując analizę tej problematyki, na wstępie należy zauważyć, iż przeciw takiemu umiejscowieniu przemawia szereg przesłanek. Jak zasygnalizowaliśmy już wyżej, wiążą się one przede wszystkim z faktem, iż Prawodawca w I księdze Kodeksu zagadnieniu ustaw kościelnych poświęcił pierwszy z tytułów (kann. 7-22 KPK)⁵⁰. Inni autorzy zwracają ponadto uwagę na inne negatywne konsekwencje wynikające z takiego stanu rzeczy. Otóż z jednej strony wskazują oni na płynność terminologii juredykcyjnej występującej w tym obszarze⁵¹. Z drugiej zaś strony podkreśla się, iż wprowadzenie norm dotyczących dekretów generalnych w obszar tytułu III doprowadziło w konsekwencji do rozbicia jednorodności oraz jedności systematyzacyjnej w dziedzinie aktów ustawodawczych⁵².

Należy jednocześnie dodać, iż nie wszyscy kanoniści podzielają te opinie. Niektórzy z nich bowiem podkreślają, iż za miejscem tych

⁴⁸ Mazzia, dz. cyt., s. 67.

⁴⁹ Viana, *La potestad*, dz. cyt., s. 102.

⁵⁰ Ciáurriz, *Comentario al. can. 29*, dz. cyt., s. 484.

⁵¹ De Paolis, Montan, dz. cyt., s. 281: „Nella prassi però la terminologia è piuttosto fluida. Dal Codice viene così un duplice invito: non fermarsi ai termini, ma andare alla sostanza, per valutare la natura degli atti posti dall'autorità [...]”.

⁵² Tamże, s. 280: „[...] viene così rotta in qualche modo l'omogenità e l'unità del titolo terzo”.

aktów legislacyjnych w tej części księgi przemawia ich ścisła łączność z dekretami generalnymi wykonawczymi. Zdaniem J. Ciárur-riza, pod względem logicznym powinny znaleźć one swe miejsce jednak w tytule o ustawach⁵³. Drugi zaś argumentów opiera się na przesłance, iż dekry generalne nie są wydawane wyłącznie przez autorytety dysponujące władzą ustawodawczą, lecz w pewnych okolicznościach mogą być również stanowione przez organy władzy wykonawczej (kan. 30 KPK)⁵⁴.

Sporu toczącego się w doktrynie nie należy uważać za zakończony. Kończąc ten fragment pragniemy przytoczyć pogląd wyrażony przez R. Sobańskiego. Otóż analizując tę problematykę stwierdził on m.in.: *Trudno dociec, dlaczego kan. 29 nie znalazł się w tytule o ustawach kościelnych. Racje wysuwane przez komentatorów (różnice formalne, charakter bardziej doraźny nie są przekonywujące). Wydaje się, że nie chciano zrezygnować z praktyki ogłaszania ustaw pod nazwą dekretów, a wprowadzając tytuł o dekretach ogólnych, zawarto w nim dyspozycje dotyczące wszystkich dekretów, zaznaczając, że dekry ogólne są wydawane przez ustawodawcę albo organa przezeń uprawnione są ustawami*⁵⁵.

4. Zakończenie

W systemie kanonicznym sprawowanie władzy rządu w obszarze władzy ustawodawczej posiada charakter złożony. Albowiem w porządku tym funkcjonują różne kategorie aktów posiadających walor ustawy, tzn. ustawa oraz dekret generalny. Należy również dodać, iż w pewnych okolicznościach moc ustawy może posiadać również zwyczaj prawny (kan. 25 KPK). To ostatnie zagadnienie jednak pozostawało poza obszarem naszego zainteresowania.

Za zasadnością występowania tego typu aktów przemawiają przede wszystkim względy formalne. Dekry generalne mogą bowiem wydawać nie tylko autorytety posiadające władzę ustawodawczą, lecz w pewnych okolicznościach także i ci, którzy dysponowali by jedynie władzą wykonawczą.

Z przeprowadzonych analiz wynika, iż myśl Ustawodawcy w zakresie mechanizmów legislacyjnych uległa ewolucji. Za nie w pełni

⁵³ Ciárur-riz, *Comentario al can. 29*, dz. cyt., s. 485.

⁵⁴ Tamże.

⁵⁵ Sobański, *Komentarz do kan. 29*, dz. cyt., s. 88.

uzasadnione należy uznać stanowiska utożsamiające rozwiązania kodeksowe oraz pozakodeksowe w tej materii. Autorytet bowiem dysponujący władzą wykonawczą mógłby podjąć stosowną decyzję na mocy delegacji otrzymanej od Najwyższego Prawodawcy (kan. 30 KPK), czy też zatwierdzenia (kan. 343 KPK), lecz również na skutek aprobaty papieskiej (art. 18 b PB, art. 110 RGCR).

Rilevanza dei decreti generali nell'ordinamento canonico

Questo studio é dedicato all'analisi della rilevanza dei decreti generali nell'ordinamento canonico. L'Autore ha centrato la sua attenzione su tre questioni specifiche: il valore del decreto generale in quanto atto legislativo, i meccanismi legislativi e le problematiche di ordine sistemantico. Le analisi addotte hanno evidenziato che le disposizioni del Legislatore hanno subito certa evoluzione in questa materia. Infatti tali atti, provenienti da chi gode solo di un potere subordinato possono essere emessi non solo in seguito alla delega di cui al can. 30 CIC, ma possono ottenere forza vincolante anche in seguito all'approvazione pontificia (art. 18b PB, can. 343 CIC).